

Από μικρός ήταν εναντίον της αδικίας γι' αυτό έγινε νομικός, όχι όμως για να αγοράσει μέσα στα Δικαστήρια αλλά για να γίνει δικαστής, να απονέμει δικαιοσύνη. Ο σημερινός Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου Πέτρος Αρτέμης, επισημαίνει ότι το λαϊκό αίσθημα περί δικαιοσύνης δεν συμπίπτει πάντα με τις νομικές αρχές και θέλει να ταυτίσει τη θητεία του με τη δημιουργία διοικητικών δικαστηρίων τα οποία να χειρίζονται τις προσφυγές.

Με την σύζυγό του Κλαιρά.

Με τα αδέρφια του Χριστόδουλο και Ανδρέα.

Με τον εγγονό του Αλέξανδρο Πέτρο (γιο του Κύρου και της Καρολίνας)

«Ποτέ δεν είχα παρέμβαση από την εξουσία»

ΠΕΤΡΟΣ ΑΡΤΕΜΗΣ: Το λαϊκό αίσθημα περί δικαιοσύνης δεν συμπίπτει πάντα με τις νομικές αρχές

Όταν ακούτε ότι «θα είναι βαρύς ο πέλεκυς της δικαιοσύνης», τι έρχεται στο μυαλό; Ότι αυτά είναι λόγια, τα οποία στο τέλος δεν έχουν πάντοτε αντίκρισμα.

Γίνονται κουκουλώματα; Αν γίνονται κουκουλώματα είναι προτού φθάσει η υπόθεση στο Δικαστήριο. Από την στιγμή που θα καταχωρηθεί η υπόθεση, το Δικαστήριο δεν θα χειριστεί την υπόθεση με ευνόια ή με εκδικητικότητα. Γενικά, τα Δικαστήρια μας χειρίζονται αμερόληπτα και σωστά τις υποθέσεις που έχουν ενώπιόν τους, χωρίς να επηρεάζονται από ανεπιτήρητα κριτήρια.

Ούτε από δημοσιεύματα στον Τύπο; Οι δικαστές είναι εκπαιδευμένοι νομικά και έτσι μπορούν να ενεργούν ανεπηρέαστα. Όμως, μπορεί να επηρεάζονται ασυνείδητα από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και τις προσωπικές τους αντιλήψεις. Βλέπεις πολλές φορές τις κοινωνικές ή πολιτικές αντιλήψεις ενός δικαστή να αντανακλώνται στις αποφάσεις του, αλλά αυτό είναι αναπόφευκτο.

Γιατί ο κόσμος χάνει την εμπιστοσύνη του στα Δικαστήρια; Δεν νομίζω να τη χάνει. Το τι γίνεται είναι ότι πολλές φορές δημιουργείται η εντύπωση ότι το Δικαστήριο έχει εκδικάσει λανθασμένα μια υπόθεση, συνήθως γιατί γίνεται κριτική των αποφάσεων από πρόσωπα που δεν γνωρίζουν νομικά.

Η γρήγορη απονομή δικαιοσύνης δεν πρέπει να γίνεται σε βάρος της ορθής; Το Δικαστήριο επιβάλλει ποινές με νομικά κριτήρια και όχι με βάση το συναίσθημα. Για παράδειγμα, τελευταίως έγινε αναφορά σε υποθέσεις σεξουαλικής παρενόχλησης παιδιών και έγινε κριτική ότι σε μια υπόθεση λανθασμένα μειώθηκε η ποινή. Όμως, υπάρχουν κριτήρια για να επιβάλλονται οι ποινές και για το ύψος τους. Κάποιος που δεν γνωρίζει, ασφαλώς μπορεί να θεωρεί επιεική την ποινή, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι είναι και λανθασμένη. Το λαϊκό αίσθημα περί δικαιοσύνης πολλές φορές δεν συμπίπτει με τις νομικές αρχές.

Το ζήσατε προσωπικά; Ναι, σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώσαμε ότι ο χειρισμός που θα έκανα σε μια υπόθεση δεν θα έβρισκα σύμφωνη την κοινή γνώμη.

Μπορεί να προετοιμαστεί η κοινή γνώμη; Δεν νομίζω ότι είναι εύκολο για κάποιο πρόσωπο που δεν έχει νομικές γνώσεις να απορρίψει το συναίσθημα και να δει ψυχρά τέτοια θέματα.

Έτυχε να χάσετε τον ύπνο σας; Όχι τώρα, διότι μετά από τόσα χρόνια στην υπηρεσία έμαθα να μην επηρεάζομαι από το συναίσθημα όταν εκδίδω μια απόφαση. Τα πρώτα χρόνια, έκανα κάποτε και τον ύπνο μου.

Την ημέρα της ορκωμοσίας σας μιλήσατε για ορθή και γρήγορη απονομή δικαιοσύνης. Είναι δύο τομείς που υστερούμε; Δεν υστερούμε στην απονομή ορθής δικαιοσύνης, απλά την ανέφερα για να τονίσω ότι η γρήγορη απονομή δεν πρέπει να γίνεται σε βάρος της ορθής. Τώρα τελευταίως που εκδίδουμε πολλές αποφάσεις, ακούγονται παράπονα ότι μειώθηκε η ποιότητα των αποφάσεων. Είναι κάτι που πρέπει να προσέξουμε.

Η αργοπορημένη δικαιοσύνη δεν είναι δικαιοσύνη; Ναι. Όμως η αργοπορία στη δικαιοσύνη είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα, το οποίο οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, με πρώτιστο την αύξηση των υποθέσεων. Υπάρχουν υποθέσεις που παίρνουν πολύ χρόνο να εκδικαστούν, λόγω μεταξύ άλλων, της πολυπλοκότητας των θεμάτων που εγείρονται και του ότι υπάρχει μικρότερος αριθμός από όσους θα έπρεπε δικαστών. Επίσης, οι διαδικασίες είναι χρονοβόρες και μπορεί να μην γίνεται και ορθή εφαρμογή των θεσμών.

Τα αυτόφωρα δικαστήρια θα ήταν μια λύση; Δεν έχω μελετήσει το θεσμό. Θα πρέπει πάντα όμως να δίδεται προτεραιότητα στις επείγουσες υποθέσεις. Ήδη, είχαμε συνάντηση με το Γενικό Εισαγγελέα γι' αυτό το θέμα. Υπάρχουν ποινικές υποθέσεις που αν δεν δικαστούν αμέσως, η ποινή που θα επιβληθεί μετά χάνει την αξία της. Σε τέτοιες περιπτώσεις, θα πρέπει να δίνεται άμεση προτεραιότητα, αλλά είναι εύκολο να το λέμε και δύσκολο να το εφαρμόσουμε, λόγω του όγκου των υποθέσεων, και του αριθμού των

Με ενοχλούν οι ανακρίβειες

Νοιώσατε κάποια στιγμή άβολα μέσα στο δικαστήριο με αυτά που ακούγατε; Νιώθω πολλές φορές άβολα με το τι ακούω στο δικαστήριο, αλλά, κυρίως, με το τι διαβάζω και τι ακούω από τα Μ.Μ.Ε. Ενοχλούμαι, για ανακρίβειες που προέρχονται από πρόσωπα που δεν γνωρίζουν τη νομική πλευρά του κάθε θέματος. Καμιά φορά, διερωνώμαι αν τα δημοσιεύματα μιλούν για την ίδια υπόθεση που είχα εγώ εκδικάσει. **Όταν δικάζετε γνωρίζοντας ότι τα Μ.Μ.Ε. σας παρακολουθούν...** είναι μεγάλη η πίεση. Θέλω να πιστέψω ότι αυτό δεν με επηρεάζει, διότι πρέπει να κάνω το καθήκον μου, με βάση το νόμο. **Πώς προετοιμάζεστε για μια δίκη;** Εξαρτάται από τη δίκη. Στο Ανώτατο μελετάς το πρακτικό, τη γραπτή επιχειρηματολογία των διαδίκων, την πρωτόδικη απόφαση... είναι πιο εύκολο να κριθείς ως Εφετείο παρά ως πρωτόδικος δικαστής. Είναι σημαντικό να είσαι γνώστης της υπόθεσης πριν αρχίσεις να τη δικάζεις.

«επιειγώνων» που έχουμε να εκδικάζουμε.

Πώς αξιολογείτε τα προβλήματα που χρύνουν αντιμετώπισης; Το πρώτο πρόβλημα είναι η καθυστέρηση στην εκδίκαση πολιτικών υποθέσεων. Έχει ετοιμαστεί μια μελέτη για αλλαγή των Θεσμών της Δικονομίας που πιστεύουμε ότι ίσως να αυξήσει την ταχύτητα με την οποία θα δικάζονται οι υποθέσεις. Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι ότι δεν βρίσκουμε στενογράφοις για να κρατούν τα πρακτικά, μια που δεν διδάσκεται πλέον στενογραφία στα κολέγια. Και ούτε υπάρχει ενδιαφέρον για εργασία στα Δικαστήρια. Η λύση είναι η στενοτυπωση που ήδη προωθείται.

Είσατε άνθρωπος των τύπων ή των πρακτικών λύσεων; Είμαι άνθρωπος των πρακτικών λύσεων. Προτιμώ να γίνεται η δουλειά, πα-

ρά να ακολουθώ τύπους. **Υπάρχουν φορές που χάνουμε την ουσία για τη λεπτομέρεια;** Το καλό στο Ανώτατο, όπου οι σημαντικές αποφάσεις είναι συλλογικές, είναι ότι ακούς πολλές απόψεις και έτσι αποφεύγεις να χάνεις την ουσία για τη λεπτομέρεια.

Είχατε ποτέ παρεμβάσεις στο έργο σας από την εκτελεστική εξουσία; Ποτέ δεν είχα παρέμβαση από την εκτελεστική εξουσία από οποιαδήποτε κυβέρνηση, για να μου ζητήσουν έστω και ένα μικρό χατίρι. Εν πάση περιπτώσει, κάτι τέτοιο θα έβρισκα την αντίθεσή μου.

Καταλαβαίνει ο δικαστής τα παιχνίδια των δικηγόρων; Ναι, ο δικαστής με πείρα ξέρει ποιοι δικηγόροι κάνουν παιχνίδια και ποιοι είναι ειλικρινείς. Γενικά, όμως, θα έλεγα ότι οι δικηγόροι που έρχονται ενώπιόν μας είναι έντιμοι και τους έχουμε εμπιστοσύνη. Περιμένετε το διορισμό σας στην Προεδρία του Ανωτάτου Δικαστηρίου; Συνήθως διορίζεται ο αρχαιότερος δικαστής του Ανωτάτου, έτσι δεν ήταν έκπληξη, είχα όμως μια σχετική αγωνία.

Ο κόσμος σέβεται τον Πρόεδρο του Ανωτάτου; Νομίζω ναι. Παλιά έλεγαν ότι γενικά ο δικαστής εκαιρεί πολύ μεγάλη εκτίμηση μεταξύ του κόσμου. Εγώ δεν το διαπιστώνω αυτό πάντοτε. Στο εξωτερικό οι ξένοι αντιμετωπίζουν με μεγάλο σεβασμό τους Προέδρους και τους ιεραρχούν πολύ ψηλά.

Τι σήμα θέλετε να αφήσει το πέρασμά σας από την Προεδρία του Ανωτάτου Δικαστηρίου; Θα ήθελα να αντιμετωπίσω με επιτυχία το θέμα των καθυστερήσεων με διάφορους τρόπους. Θα επιθυμούσα να δημιουργηθούν Διοικητικά Δικαστήρια τα οποία να χειρίζονται τις προσφυγές που παίρνουν τόσο χρόνο από το Ανώτατο Δικαστήριο. Μπορεί να αντιμετωπίσω δυσκολίες σε αυτή την προσπάθειά μου, διότι συνεπάγεται ενδοχόμενως αλλαγή του Συντάγματος, δημιουργία νέου Δικαστηρίου, έξοδα που πρέπει να εκτελεστική εξουσία να αναλάβει. Θα προσπαθήσω όμως να υλοποιήσω τις προθέσεις μου, όπως επίσης και να επιτύχω και την αύξηση του αριθμού των δικαστών των Επαρχιακών Δικαστηρίων, ανάλογη με την αύξηση στον αριθμό των υποθέσεων και στην πολυπλοκότητά τους.

«Από μικρός είχα μανία με τη Δικαιοσύνη»

Ποιο θεωρείτε το μεγαλύτερο πρόβλημα της κυπριακής κοινωνίας σήμερα; Υπάρχει σίγουρα μεγάλη αύξηση χρήσης και εμπορίας ναρκωτικών, γι' αυτό και οι ποινές τελευταία είναι πολύ αστηρές. Όσον αφορά την εγκληματικότητα, διαπιστώνεται ότι οι μισοί από τους φυλακισμένους είναι αλλοδαποί, έχουμε εισαγόμενο έγκλημα. Πριν είκοσι πέντε χρόνια, είχα πάει σε μια επίσκεψη μελέτης για τα ναρκωτικά στην Αγγλία και είχα επισκεφθεί στην Scotland Yard τον υπεύθυνο της δίωξης ναρκωτικών, ο οποίος μας έκρουε τον κώδωνα του κινδύνου, λέγοντάς μας ότι δεν έπρεπε να κοιμόμαστε ήσυχοι, γιατί σύντομα θ' αντιμετωπίζαμε κι εμείς σοβαρό πρόβλημα. Όταν τα παιδιά μου ήταν μαθητές στη Λεμεσό, μου έλεγαν ότι μπορούσε κανείς να βρει ναρκωτικά στα νυχτερινά κέντρα εύκολα.

Πώς θεωράκιζε ένας πατέρας τα παιδιά του μπροστά στα ναρκωτικά; Μεγάλο πρόβλημα. Τα παιδιά μου μεγάλωσαν, αλλά σκέφτομαι τα εγγόνια μου. Διερωνώμαι αν είναι αρκετή η διαπαιδαγώγηση των γονιών για να αντισταθούν σήμερα οι νέοι στους πειρασμούς της κοινωνίας.

Εσείς πώς διαπαιδαγωγούσατε τα παιδιά σας; Ο Χαράλαμπος είναι σήμερα 38 χρονών και ο Κύρος 34. Προσπαθούσα να τους δώσω το παράδειγμα με τις πράξεις μου. Δεν ήμουν υπερβολικά αυστηρός πατέρας, αλλά συζητούσα μαζί τους με όλο τη λογική.

Ακολουθήσαν τη νομική επιστήμη; Μόνο ο ένας, ο Χάρης, αν και ήμουν αρνητικός, διότι πίστευα τότε ότι υπήρχε κορσέμο στο επάγγελμα, αλλά είχα λάθος, διότι ένας νομικός σήμερα μπορεί να εργαστεί σε πολλούς τομείς. Ο γιος μου κατέληξε στη μαχόμενη δικηγορία. Ο Κύρος ασκείται με Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και Πληροφορική.

Εσείς γιατί γίνετε νομικός; Στην οικογένεια είχαμε πολλούς νομικούς και μικρός είχα μανία με τη Δικαιοσύνη και δεν ανεδούρα την αδικία. Όταν οι συμμαθητές μου είχαν διαφορές, ζητούσαν από εμένα να τους κρίνω, διότι ήξεραν ότι θα ήμουν αντικειμενικός. Αυτή η τάση που είχα να βλέπω τα πράγματα να παρουσιάζονται τον καλύτερό σου εαυτό. Αυτό ισχύει και για το δικαστή και για τους δικηγόρους.

Γιατί; Γιατί ως δικαστής έχετε τον απόλυτο έλεγχο στην απονομή δικαιοσύνης. Το δικηγορικό επάγγελμα δεν μου ταίριαζε, όπως έκρινα, ξέροντας το χαρακτήρα μου, όσο εκείνο του δικαστή.

Η αίθουσα δικαστηρίου είναι μια σκηνή όπου επιβραβεύεται ο καλύτερος ηθοποιός; Κάποιες φορές είναι σαν να είσαι επί σκηνής, όχι με το να υποκρίνεσαι αλλά με το να προσπαθείς να παρουσιάσεις τον καλύτερό σου εαυτό. Αυτό ισχύει και για το δικαστή και για τους δικηγόρους.

Ένας εκδολητικός δικηγόρος μπορεί να επηρεάσει τη δικαιοσύνη; Στην ουσία όχι, είναι οι νομικές θέσεις που έχουν σημασία και η ικανότητα του δικηγόρου να τις παρουσιάζει, αφού δεν υπάρχουν ένοχοι τους οποίους να συγκαλεί.

Ποιος είναι ο καλός δικηγόρος; Εκείνος που ξεχωρίζει ποιο είναι το επίδοκό θέμα, επικεντρώνεται στα ουσιαστικά θέματα, όπου μπορεί να επιτύχει και ξεχνά να του εκπροσώπη και τη φλυαρία. Δεν κουράζει το δικαστήριο.

Ο καλός δικαστής; Εκείνος που μπορεί να ακούει, να έχει υπομονή, να αντιλαμβάνεται ποια είναι τα επίδικα θέματα και να επικεντρώνεται σε εκείνα όταν εκδίδει την απόφασή του.

Ο καλός διάδικος; Είναι εκείνος που ακούει το δικηγόρο του και αυτό προϋποθέτει ότι πρέπει να του έχει εμπιστοσύνη. Ο Κύπριος νομίζει ότι η κάθε του διαφορά θα λυθεί από το δικαστήριο, μέχρι σημείου που γίνεται δικομανής. Ένας από τους λόγους είναι το ότι δεν κοιτάζει ακριβώς η δικαιοσύνη και δεν υπάρχουν περιορισμοί πρόσβασης στα δικαστήρια.

«Το θέατρο είναι η μόνιμή μου αγάπη»

Πώς ξεκουράζεστε; Παλιά είχα πολλά χόμπι, ασχολούμουν με τη ζωγραφική, έκανα τα πορτραίτα των συναδέλφων, μετά ασχολήθηκα με τη φωτογραφία... **Δημιουργούσατε το Παράρτημα Λεμεσού της Φωτογραφικής Εταιρείας Κύπρου;** Ο σημερινός δικαστής του Ανωτάτου, Γιώργος Ερωτοκρίτου, ήταν πρόεδρος και εγώ αντιπρόεδρος. Διοργανώναμε διαγωνισμούς, διάφορες εκδηλώσεις και εκδίδαμε για δύο χρόνια το περιοδικό "Zoom", το οποίο εγώ σχεδίαζα.

Καλλιτεχνική φλέβα... με αγάπη για το θέατρο. Μετάφρασα δύο θεατρικά μονόπρακτα και διασκεύασα κωμωδία του Σουρρί και τα σκηνοθέτησα το 1982 στη Λεμεσό, με ηθοποιούς δικηγόρους. Ο ΘΟΚ ανέβασε πριν λίγα χρόνια την κωμωδία "Arsenic and Old Lace", σε δική μου μετάφραση. Από την παιδική μου ηλικία οργάνωνα θεατρικά έργα στη γειτονιά μας, στη Λευκωσία. Κιτίζαμε σκηνές, κάναμε κοστούμια. Εγώ έγραφα την υπόθεση του έργου και μετά αυτοσχεδίαζαμε τους διαλόγους. **Γιατί δεν ακολουθήσατε θέατρο;** Διότι ο πατέρας μου έλεγε ότι αν γινόμουν ηθοποιός δεν θα είχα λεφτά για να ζήσω! **Ήταν αυστηρός πατέρας;** Όχι, ήταν φιλελεύθερος, μιλούσαμε ανοικτά μαζί του, δεχόταν τις νέες απόψεις, ή, τουλάχιστο, δεν εναντιωνόταν σ' αυτές.

Ήσαστε ήσυχος παιδί; Ναι, ήμουν ήσυχος και καλός μαθητής, αλλά σιγόβραζα κάποιες φορές!

Είστε γνωστός για το χιούμορ και τα ανέκδοτά σας. Πιστεύω πως χωρίς χιούμορ η ζωή θα ήταν πολύ άδεια και βαριά. Ο αυτοσαρκασμός, επίσης, είναι μεγάλο προσόν. Τα φοιτητικά χρόνια στο Λονδίνο; Δεν ήταν στην ουσία τόσο «φοιτητικά», μετά τα πρώτα δύο χρόνια, αφού γνώρισα στα 20 μου τη γυναίκα μου την Κλαιρά, αρραβωνιάστηκα και ζούσαμε μαζί με την οικογένειά της.

Τι θυμάστε με νοσταλγία από το παρελθόν; Δεν νοσταλγώ ιδιαίτερα το παρελθόν. Κάθε περίοδο της ζωής μου έβρισκα πράγματα να με ευχαριστούν, ακόμα και στις δύσκολες στιγμές με προβλήματα. Αν δεν μείνει ο άνθρωπος να χαιρείται με τα μικρά, θα είναι δυστυχισμένος. **Σας αρέσουν τα ταξίδια;** Ναι, μου αρέσει να γυρίζω άλλο κόσμο. **Μακρινό και αλλιώτικο;** Όχι, δεν είμαι περιπετειώδης άνθρωπος, με ικανοποιεί η κουλτούρα της Ευρώπης, η ασφάλεια και η σιγουριά.

Τι είναι το πρώτο πράγμα που βλέπετε σε μια χώρα; Θέλω να πάρω την ατμόσφαιρα μιας πόλης, να περπατήσω στα παλιά ιστορικά κέντρα. Πάντα πηγαίνω μελετημένος, ξέρω μέχρι και τα ονόματα των δρόμων, νομίζεις ότι έχω επισκεφτεί ξανά τον προορισμό. Μου αρέσει να διαβά-

ζω τα πάντα από πριν.

Με τη φωτογραφική μηχανή στο χέρι; Η φωτογραφία ήταν το πενταετές χόμπι στη δεκαετία του '80. Τώρα όχι τόσο. **Σας τίμησε η ομοσπονδία της φωτογραφίας FIAF;** Ναι, όχι για τις φωτογραφίες μου, αλλά για τη συνεισφορά μου στην εξάπλωση της τέχνης της φωτογραφίας στην Κύπρο, για το περιοδικό που εκδίδαμε με το συνάδελφο Γιώργο Ερωτοκρίτου.

Τι χόμπι έχετε σε αυτή τη φάση της ζωής σας; Αυτή την εποχή δεν έχω συγκεκριμένο χόμπι. Το θέατρο είναι η μόνιμή μου αγάπη, και ο κινηματογράφος η παλιά μου αγάπη! Τώρα ασχολούμαι πολύ με τα εγγόνια μου, τον Αλέξανδρο Πέτρο και την Αύρα Αλέξια.

Πηγαίνετε θέατρο; Όχι όπως παλιά, αλλά αρκετά συχνά. Με τραβά πολύ το πρωτοποριακό και σύγχρονο θέατρο. Στην Κύπρο τα πλείστα έργα είναι του κλασικού ρεπερτορίου.

Διαβάσετε; Λογοτεχνία, όχι όμως ποίηση. Μου αρέσει το καλό βιβλίο, είτε σοβαρό ή ελαφρύ και ψυχαγωγικό. **Ένας στόχος από εδώ και πέρα;** Να τελειώσω τη θητεία μου ως Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου με επιτυχία και να αφώσω μετά από 41 χρόνια ως δικαστής το μικρό δικό μου στίγμα.